

P R O F E S O R I U I VYTAUTUI KLIMAVIČIUI – 1 0 0 M E T Ų

Lietuvos statybos mechanikos istorinės datos

1922 m. vasario 16 d. Kaune buvo įsteigtas Lietuvos universitetas. Steigiamojo Seimo balandžio 12 d. nutarimu, universiteto Technikos fakultete buvo įkurtas Statybos skyrius, kuriame savo veiklą ir pradėjo Statybos mechanikos katedra.

1922 04 12–1930 06 07 Statybos mechanikos katedra buvo Lietuvos universiteto Kaune Technikos fakulteto Statybos skyriaus, o **1930 06 07–1940 08 15** jau Vytauto Didžiojo universiteto (VDU) Technikos fakulteto padalinys.

1945 09 01–1947 09 01 – VDU Statybos statikos katedra, o **1947 09 01–1950 12 15** – šio universiteto Statybinės mechanikos katedra. **1950 12 15–1962 07 01** – Kauno politechnikos instituto (KPI) Hidrotechnikos fakulteto Statybinės mechanikos katedra.

Prof. V. Klimavičius (1910–1982) **1962 03 16** Statybinės mechanikos katedros bazėje įkuria Medžiagų atsparumo (nuo **1993** metų – KTU Deformuojamų kūnų mechanikos) katedra.

Nuo **1960** metų Lietuvos statybinės mechanikos mokslo epicentras palaipsniui persikelia į Vilnių. Čia nuo **1962 07 01** KPI Vilniaus filiale (nuo **1969 m.** – VISI) veikė Mechanikos katedra, **1970 04 01** įgavusi Statybinės mechanikos katedros vardą. Perkėlus dalį specialistų į Vilnių, KPI Statybinės mechanikos katedra **1974 03 01** nutraukė savo veiklą. Tuo būdu VISI (dabar – VGTU) Statybinės mechanikos katedra tapo **1922 m.** Kauno universitete įsteigtos Statybos mechanikos katedros istorijos ir darbų tęsėja.

Prof. habil. dr. Juozas Atkočiūnas Statybinės mechanikos katedros vedėjas

2010 metai yra reikšmingi universitetinėms architektūros ir statybos inžinerijos studijoms Lietuvoje: minime Vytauto Didžiojo universiteto Statybos fakulteto įkūrimo 70-ąsias ir VGTU Statybos fakulteto įkūrimo 40-ąsias metines. Su pagarba prisimename statybos inžinierius ir architektus, plėtojusius aukštąsias statybos inžinerijos studijas. Reikšmingą vietą tarp nusipelnusių šiai veiklai žmonių užima profesorius daktaras Vytautas Klimavičius, kurio šimtąsias gimimo metines šį rudenį paminime. Šis jubiliejus reikšmingas ne tik VGTU Statybinės mechanikos katedrai, bet ir visiems šalies statybos inžinieriams, techniškajai mūsų šalies mokslo visuomenei.

Vytautas Klimavičius gimė 1910 m. Vilkaviškio rajone, Opšrūtuose, žinomo švietėjo, pedagogo, jaunimo auklėtojo ir mokytojo Kazimiero Klimavičiaus (1886–1968) šeimoje. Tėvas buvo žinomas matematikos populiarintojas, savo meilę tiksliesiems mokslams įskiepijęs ir sūnui. Vytautas pradėjo mokytis namuose Riazanės (Rusija) mieste, kur tėvai Pirmojo pasaulinio karo metu buvo evakuoti. 1918 m. grįžę į Lietuvą Klimavičiai apsigyveno Alytuje. 1920 m. Vytautas įstojo į gimnaziją, kurią 1929 m. baigė ir tais pačiais metais įstojo į Kauno universiteto Technikos fakulteto Statybos skyrių. 1935 m. baigė Vytauto Didžiojo universitetą.

1935 m. spalio mėn 23 d. inžinieris laide:

6a 12.9.10. Jēd. ir kairis i desing: 1) Venskeičius 2) Ivo-
telis Alfonsas, 3) Jaominas Leopolds, 4) Tamaiauskas
23.10.10. inžinieris laide: Karkys.

1935 m. spalio mėn 23 d. inžinieris laide:

1935 m. spalio mėn. 25 d. (sekmadienis)

Stovi I-jė eilėje: 1) Venskėičius, 2) Bruškeničius
Sėdi 5 kairės: 1) deimė, 2) Lemėnėičius
tėlin Alfonsas, 3) Jagminė Leopoldas, 4) Tamasėuskas
Ceslovas, 5) O'Rourke Vincentas, 6) Jėdėuskas Kazys.
Stovi II-jė eilėje: 1) Brušė Klemėnas, 2) Bruškenėičius
Pėtrė, 3) Stanišėkis Antanas, 4) Lemėnėičius
Alfonsas, 5) Klimėnėičius Vytautas, 6) Mulokas
Jonas, 7) Tamasė Antanas-Juozas (buvė Kizėlėvičius)
1) Rėdėičius Osėnis, 2) Radėičius

Stori II-jē cilējē: 1) Lipsīcas Osēis, 2) Radīslavīns Benediktas, 3) Stanastis Jons, 4) Sudrins Balys, 5) Bielskus Pijus, 6) Mikasla Jurgis.

STATYBINĖS MECHANIKOS KATEDRA 1951 METAIS

Pirmoje eilėje iš kairės – M. Remišauskas, S. Vasauskas, K. Vasiliauskas, V. Klimavičius, B. Garmus.

Antroje eilėje pirmas iš kairės – A. Stankus, antras – K. Rudėnas, ketvirtas – E. Maksimavičius.

Viršutinėje eilėje antras iš kairės – P. Aukštakalnis, trečias – A. Čyras.

Jaunas diplomuotas statybos inžinierius – universiteto Statybinės mechanikos katedros jaunesnysis asistentas – pradėjo savo pedagoginį ir mokslinį darbą. Čia iš karto pasakysime: būsimasis profesorius pasekė tėvo pėdomis ir net 47 savo gyvenimo metus skyrė Lietuvos inžinieriams statybininkams mokyti ir auklėti. Universitete jis dėstė statybinę statiką ir medžiagų atsparumą. 1940 m. buvo paskirtas eiti docento pareigas.

Vokiečių okupacijos metais iš universiteto jis buvo atleistas ir iki 1944 m. dirbo Kauno aukštesniosios technikos mokyklos medžiagų atsparumo dėstytoju. 1944 m. sugrįžo į universitetą ir aktyviai dalyvavo jo atkuriamajame darbe. 1953 m. apgynė technikos mokslų kandidato (dabar daktaro) disertaciją „Sijų ant tampraus pagrindo skaičiavimo be Vinklerio hipotezės klausimu“. Dirbda-

mas kartu su ilgamečiu Statybinės mechanikos katedros vedėju prof. V. Vasiliausku (1879–1957), prof. V. Klimavičius siekė, kad būtų puoselėjama akademinė dvasia ir tos humanistinės idėjos, kurios jį supo dar studijų metais. 1957 m. V. Klimavičiui suteiktas docento vardas. Ilgainiui jis tapo aukščiausios klasės statybinės mechanikos, konstrukcinių medžiagų atsparumo, kieto deformuojamo kūno mechanikos disciplinų specialistu. Prof. V. Klimavičius daug metų buvo KPI Statybinės mechanikos katedros vedėju (1956–1974), Hidrotechnikos fakulteto dekanu (1954–1960). Būdamas doras ir teisingas, neapkętė melo, savanaudiškumo, piktnaudžiavimo tarnybine padėtimi ir protegavimo. Parašė vadovėlius „Medžiagų atsparumas“ (su kitais, 1959), „Statybinė mechanika“ (1965). Pastarajame vadovėlyje V. Klimavičius apibendrino savo

Nepriklausomos Lietuvos inteligentijos atstovas profesorius Vytautas KLIMAVIČIUS buvo savitos pasaulėžiūros, neabejotinai Lietuvos patriotas, taktiškas, niekada neatsisakantis padėti, patarti. Vytautas gimė 1910 m. spalio 24 d. Vilkaviškio apskrities Paežerių valsčiaus Obšrutų kaime, kurio mokykloje tada mokytojavo jo tėvas. Prasidėjęs Pirmajam pasauliniam karui, tėvai su visa šeima pasitraukė į Rusiją ir apsigyveno Riazanėje. Į Lietuvą jie grįžo 1918 m., ir Alytaus apskrities Krokininkų kaime tėvas vėl ėmė mokytojauti.

Pradinį išsilavinimą Vytautas gavo namuose. 1919 m. tėvą paskyrus į Alytaus vidurinę mokyklą, Klimavičiai persikėlė gyventi į Alytų. Čia 1920 metais Vytautas įstojo į šios vidurinės mokyklos pirmąją klasę. 1923 ... 1924 m. jis sunkiai sirgo ir vienerius metus nelankė mokyklos. Vėliau Alytaus vidurinė mokykla buvo pertvarkyta į gimnaziją, ir Vytautas 1929 m. gavo brandos atestatą. Rudenį jis įstojo į Lietuvos universiteto Technikos fakulteto Statybos skyrių Kaune. Mokėsi pavyzdinčiai ir nuo 1932 m. iki 1933 m. rugpjūčio 15 d. gavo stipendiją. Pasunkėjęs materialinei būklei (ėmė studijuoti ir Vytauto brolis), jis atsisakė stipendijos ir nuo 1933 m. koje. Tarnyba šiek tiek sutrukdė mokslą, dėl to tik 1935 m. spalio 23 d. jis apgynė diplominį projektą „Liaudies namai Alytuje“. 1935 m. gruodžio 1 d. buvo išrinktas asistentu prof. K. Vasiliausko vadovaujamoje Statikos katedroje. Laisvu nuo paskaitų ir pratybų metu jis gilino žinias, ir 1937 m. pavasarį Technikos fakulteto taryba jį komandiravo specializuotis ir ruošti daktaro disertaciją į Vienos aukštąją technikos mokyklą, bet dėl politinių motyvų Švietimo ministerija neleido važiuoti. Tad teko galvoti apie mokslo darbo rengimą Lietuvoje. Dėl literatūros ir aparatūros stokos Technikos fakultete šis darbas ėjosi sunkiai. Prasidėjus Antrajam pasauliniam karui, tyrimus teko atidėti. Be mokymo darbo universitete, nuo 1936 metų V. Klimavičius rengė nemažai įvairių statybinių konstrukcijų projektų. 1940 m. spalio 1 d. jis buvo išrinktas Statybos fakulteto docentu ir dėstė rėminių konstrukcijų, statybos statikos, medžiagų atsparumo disciplinas. Be to, buvo Statybos fakulteto Medžiagų atsparumo laboratorijos vedėjas ir vedė studentų laboratorinius darbus.

111

MOSŲ PROFESŪRA

Jonas Kiškinas, iš knygos „Studijų ir polėkių metai“, Vytauto Didžiojo universiteto Statybos fakulteto 1950 metų inžinierių laida, 2000 m.

Nuslinkus 1944 m. vasarą karo frontui link Žemaitijos ir atkūrus VDU, V. Klimavičius grįžo į Statybos fakultetą ir netrukus buvo paskirtas praeoratoriaus padėjėju. Kadangi VAK docento vardo nepatvirtino, tai 1948 metų rugsėjo 16 d. V. Klimavičius iš docento pareigų buvo atleistas, ir rektorius jį paskyrė vyresniuoju dėstytoju. 1953 m. kovo 13 d. V. Klimavičius Lietuvos MA Chemijos ir cheminės technologijos institute apgynė disertaciją „Sijų ant tampraus pagrindo skaičiavimo be Vinklerio hipotezės klausimu“ ir jam buvo suteiktas technikos mokslų kandidato (daktaro) laipsnis. 1954 m. gegužės 15 d. V. Klimavičius paskirtas Hidrotechnikos fakulteto dekanu, o 1956 m. birželio 4 d. išrinktas Statybinės mechanikos katedros vedėju. 1957 m. balandžio 24 d. VAK jam patvirtino docento vardą. 1960 m. gruodžio 1 d. docentas V. Klimavičius buvo atleistas iš dekanato pareigų ir paskirtas prodekanu, o 1962 m. pradžioje atsisakė ir šių pareigų. 1974 m. lapkričio 23 d. Statybinės mechanikos katedra buvo likviduota, ir doc. V. Klimavičius perkeltas į Statybinių konstrukcijų katedrą. 1980 metų rugsėjo 1 dieną jis buvo išrinktas Statybinių konstrukcijų katedros profesoriumi.

Mokydamasis gimnazijoje, 1925 ... 1927 m. jis buvo moksleivių socialistų „Aušrininkų“, o 1931 ... 1935 m. – tos pačios studentų draugijos narys. Baigęs studijas, jis iš tos draugijos išstojo, bet su ja palaikė draugiškus santykius. 1937 m. ji užsidarė dėl per mažo narių skaičiaus. 1933 m. V. Klimavičius buvo įtariamas priklausęs eserų organizacijai ir areštuotas, bet išsivadavęs po trijų dienų paleistas, nes įtarimas nepasitvirtino. V. Klimavičius niekada nepriklausė jokiai nelegaliai organizacijai, nors su kai kuriais tų organizacijų nariais buvo draugiški santykiai. Antrą kartą jis buvo suimtas 1936 metų vasarą, kai buvo kilę ūkininkų maištai. Kartu buvo suimta dar apie 15 žmonių, daugiausia inteligentų (studentų, agronomų, teisininkų ir kt.), jima. To iš tikrųjų nebuvo. Kaltinimas buvo provokacinis. Tik dėl iškilų spaudoje visi suimtieji buvo paleisti, o pats provokatorius, kuris taip pat buvo suimtas, nuteistas kalėti.

Iki 1940 m. birželio mėn. 15 d. V. Klimavičius buvo Inžinierių draugijos, Studentų kooperatyvo, Autoklubo ir SSSR tautų kultūrai pažinti draugijos narys. Prof. V. Klimavičius yra vadovėlio „Medžiagų atsparumas“ (1959), „Statybinės mechanika“ (1965) bendraautorius, parengė leidinius „Tamprumo teorijos pagrindai“, „Aukštų pastatų dinaminė skaičiuotė vėjo apkrovai“ (1968) ir kt. Profesorius Vytautas Klimavičius mirė 1982 metų spalio 16 dieną.

ir bendradarbių sukaupą statybinės mechanikos disciplinų dėstymo patirtį. Tai klasikinės statybinės mechanikos vadovėlis. Iš šios puikiai metodiškai paruoštos knygos mokėsi daugelis Lietuvos statybos inžinierių, šiuolaikinės statybinės mechanikos mokslo puoselėtojų ir tyrėjų.

Profesorius Vytautas Klimavičius turi ir kitą istorinę sąsają su mūsų universitetu: jis statybinės mechanikos bei tamprumo mechanikos kursą dėstė KPI Vilniaus filialo vakarinio skyriaus statybos inžinieriams. LR neprastasis ir įgaliotasis ambasadorius Italijai, Maltai ir Graikijai, pirmosios kartos Vilniaus filialo absolventas Romanas Podagėlis puikiai prisimena šį dėstytoją – ypatingai giliai įsirežusį į atmintį: „*V. Klimavičius dėstė statybinę mechaniką, tamprumo teoriją – aukšto lygio mokslininkas, tačiau paskaitas skaitė sudėtingai. Vėliau mes prie to pripratome.*“

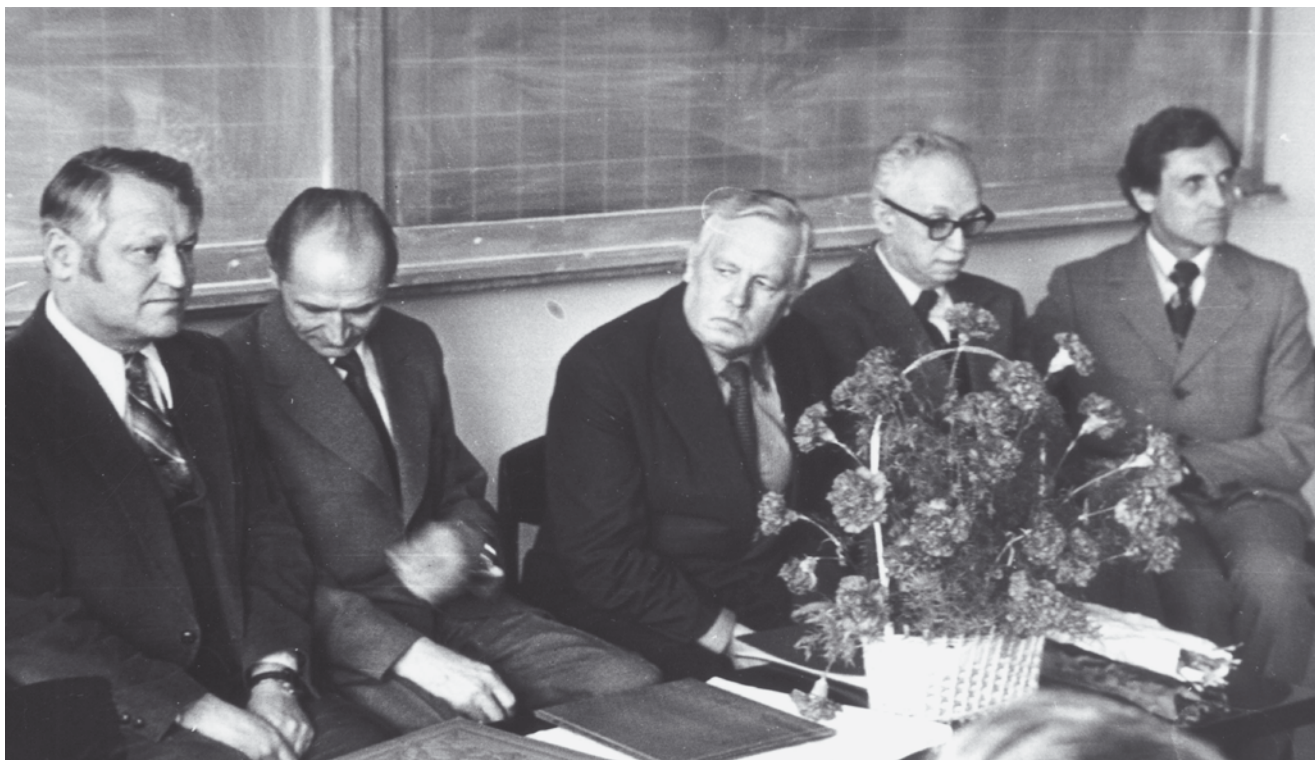
Be savo skaitomų pagrindinių disciplinų prof. V. Klimavičius labai domėjosi skaičiavimo technika, inžinerinių konstrukcijų skaičiavimo baigtiniais elementais metodika. Šiuo klausimu buvo suorganizavęs seminarą universiteto darbuotojams. Mirė prof. Vytautas Klimavičius 1982 m.

Atmintis gyva, kol yra žmonės, skaitantys antkapiuose iškaltus vardus. Šiandien lenkiamės prof. Vytauto Klimavičiaus atminimui ne tik mes, jo buvę mokiniai, bet ir visa Lietuvos statybos inžinerijos bendruomenė.

■

Prof. Vytautas Klimavičius ir prof. Antanas Kudzys

1974 M. VISI ŠVENČIANT DOC. JUOZO ŽUKO JUBILIEJŲ

Iš kairės: KPI Medžiagų atsparumo katedros vedėjas prof. Jeronimas Baušys, doc. Juozas Žukas, VISI rektorius, Statybinės mechanikos katedros vedėjas prof. Aleksandras Čyras, KPI Statybinės mechanikos katedros vedėjas doc. Vytautas Klimavičius, prof. Algirdas Eduardas Čižas.